

Lausunto *Ehdotus museopoliittiseksi ohjelmaksi* -esityksestä

Museopoliittisen ohjelman painopisteet on valittu perustellusti ja ohjelma antaa selkeää ohjausta ammatillisen museotyön kehittämiseen. Erityisesti hyväksi koen kokoelmatyön, digitalisaation, yhteisöllisyyden ja yhteistyön merkityksen nostamisen ja vastuumuseotoiminnan kehittämisen.

Ohjelmassa painotetaan valtakunnallisia ja alueellisia museoita ja tämän kokonaisuuden uudistustarvetta. Tämän rinnalle kaipaamme selkeämmin muiden ammatillisten valtionosuusmuseoiden merkityksen huomioimista. Viittauksenomaiset maininnat näiden museoiden olemassaolosta eivät ole riittäviä.

Säätiöpohjaisella ammatillisella museolla on oltava monta vakaata taloudellista tukijalkaa, jotta toiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen on mahdollista. Museotoiminnan rahoitusperustan pohdinta ja museolakiin tehtävä tarkastelu muun muassa minimihenkilömäärän osalta herättävät vakavan kysymyksen vain kahden museoammatillisen työntekijän museon tulevaisuudesta. Jo pitkään taloudellisten kysymysten kanssa kamppailleen museon näkökulmasta valtionosuuden merkitys toiminnan jatkuvuudelle on elintärkeä. Ammatillisen henkilöstön määrän lisääminen ei tällä hetkellä näytä mahdolliselta. Samoin uusien taloudellisesti merkittävien tulolähteiden kehittäminen vie aikaa ja resursseja ja on harvaan asutulla maaseutualueella haastavaa. Kokonaistaloudellisten ratkaisujen valmisteluun kaivataan laadukasta ohjausta, koulutusta ja tukea.

Ammatillinen museotoiminta ja läheltä saatavat asiantuntijapalvelut kuuluvat kaikille asuinalueesta riippumatta. Valtakunnallisesti on mahdotonta taata monipuolisia kulttuuripalveluja kaikille, jos pienet yksiköt joutuvat lopettamaan toimintansa taloudellisten edellytysten heiketessä jatkuvasti. Valtion rahoitusosuus kertoo taloudellisen merkityksen ohessa myös siitä, että pienten ammatillisten toimijoiden merkitystä ja kulttuuriin panostavia paikkakuntia arvostetaan yhdenveroisina isompien yksiköiden ja kasvukeskusten rinnalla. Pieni ammatillisesti hoidettu museo on myös olennaisen tärkeä toimija alueensa vetovoimaisuuden, elinvoimaisuuden ja matkailullisen kiinnostavuuden kannalta.

Museoiden tehtäväkenttä on laaja ja toiminnan osa-alueet tavoittavat yleisön ja palvelun käyttäjät eri tavoin. Pienen ammatillisen museo näkökulmasta toimintaan kohdistuvat odotukset ovat usein epärealistisia, sillä yksin museon asiakaspalvelutyö avoimena pitoineen voi käytännössä viedä puolet ammatillisen henkilöstön työajasta – aina ei ole käytettävissä muuta työvoimaa tai työllistettyjä. Erilaisia yhteisö- ja toimijaverkostoja on rakennettu ja rakennetaan ja asiantuntijuutta tarjotaan verkon välityksellä. Aineistoja digitoidaan ja avataan yhteiseen käyttöön mutta todellisuudessa asiantuntijuus edellyttää ajankäytön ja toiminnan ohjauksen lisäksi myös fyysistä läsnäoloa. Palvelun käyttäjät tarvitsevat rinnalleen aidosti osallistuvan museoalan ammattilaisen. Käytännössä pienen museon ammatillisen henkilökunnan on voitava keskittyä kehittämään kerrallaan muutamaa toiminnan osa-aluetta. Lisäksi on huomioitava, että mitä vähemmän yhteistyössä on mukana ammattilaisia, sitä enemmän aikaa ja ammattihenkilöstön resursseja erilaisten kumppanuuksien ja hyvien käytäntöjen rakentaminen vie.

Museon kokoelmien ja arkistoaineistojen saavutettavuus on oleellista. Pienen museon on kuitenkin vaikeaa hypätä kiihtyvää vauhtia syöksyvään digitalisaation kelkkaan. Tässä työssä tarvitaan ehdottomasti myös jatkossa tukea, vahvaa yhteistyötä, uutta osaamista ja lisäresursseja. Digitalisaatioon liittyviä kustannuksia ja erityisesti taiteen tekijänoikeusmaksuja on soviteltu mutta pienen ammatillisen museotoimijan näkökulmasta kaikki kasvavat toimintakustannukset ovat ongelmallisia. Haettavia rahoituksia ei saada toimintojen ylläpitoon, ainoastaan niiden kehitykseen ja testaukseen.

Ammatillinen osaaminen on pienissä museossa valmiiksi monipuolista ja uuden oppiminen kuuluu luontevana osana työhön. Erityisesti webinaarit ovat olleet kustannustehokas, osallistumisen mahdollistava ja hyödyllinen koulutusmuoto. Kun on tarvittu lisäresursseja ja uutta osaamista, niin on haettu ammatillisia kumppanuuksia. Näiden ammatillisten yhteistyömuotojen ja verkostojen kehittämiseen tarvitaan suunnitelmallisuutta, aikaa ja toisinaan toiminnan käynnistykseen myös rahoitusta.

Lapinlahdella 30.6.2017

Riitta Marin
museonjohtaja

Halosten Museosäätiö sr / Taidemuseo Eemil

